

SILVERTÄRNAN

VÅREN 2014

Tema: Nya fågelarter

Söderhamns Fågelklubb (SFK)

Syfte

SFKs syfte är att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och dess miljö, att verka för att hos allmänheten väcka och underhålla intresset för fåglar och fågelmiljöer, samt att skapa förutsättningar för medlemmarna att aktivt utöva sitt fågelintresse.

Bli medlem

Medlemskap i SFK erhålls genom att sätta in 150 kr på vårt pg 879140-2. För varje ytterligare familjemedlem betalas 10 kr. Glöm inte att ange Ditt namn och Din adress, samt namn på eventuella familjemedlemmar.

Styrelse

Ordförande:	Thomas Tiger	070-517 50 69
Vice ordf.	Kristina Jonsson	070-667 80 33
Sekreterare	Gunnar Andersson	070-651 40 17
Kassör:	Stefan Persson	070-342 64 63
Ledamot:	Lilian Sörberg	070-359 22 37
Ledamot:	Magnus Ahlgren	073-020 99 31
Ledamot:	Bengt Göthe	070-533 70 98
Suppleant:	Eva Lundh	070-256 35 81
Suppleant:	Gunnel Edenström	070-298 67 73
Suppleant:	Thomas Rask	070-394 86 12

Hemsida

www.silvertarna.se

Webmaster: Kristina Jonsson

Programansvarig

Bengt Göthe

Redaktion för Silvertärnan

Kristina Jonsson, Magnus Ahlgren

Klubblokal

Bygdegården Vargen, Kyrkogatan 18, Söderhamn

Bild framsida: Gulbröstad snäppa. Fotograf: Angus Thomson.

Bild baksida: Roskarl. Fotograf: Stefan Persson.

Ordförande har ordet

I sin bok "Fyra årstider" skriver Gunnar Brusewitz: "Vare sig vi råkar bo i Malåträsk eller i Garmisch-Partenkirchen så drar vi en djup suck av lättnad och glädje när de första tornsvalorna en försommardag kommer susande in över bygden med triumferande skrin i sina strupar."

Jag antar att det var själva "verifikatet" av sommarens ankomst som Gunnar Brusewitz avsåg med tornseglarnas (som de nu kallas) ankomst.

För en forskargrupp i Lund hade återkomsten av tornseglarna en helt annan betydelse: Skulle samma individer återkomma till häckningsplatsen igen? Låt oss göra en tillbakablick.

Sedan man började med ringmärkning för ca 100 år sedan har ungefär 54 000 tornseglare ringmärkts i Sverige. Av dessa finns runt 380 återfynd men endast ett (1) från söder om Sahara där arten övervintrar. Denna individ ringmärktes som bounce i Närke och hittades död i februari i Dem. Rep. Kongo, drygt 5 år gammal. Avståndet är 7290 km hemifrån. Den allmänna åsikten om tornseglare (och många andra arter) är att de flyttar till ett speciellt ställe för att övervintra och flyttar sedan tillbaka till Sverige när det är dags att häcka. Sanningen har visat sig lite mer komplex, och detta tack vare ny teknik.

Redan de gamla sjöfararna visste att dagen och natten är olika lång på olika breddgrader – ett resultat av jordaxelns lutning i förhållande till solen. Fenomenet brukar nå sitt maximum den 21 december då jordaxelns lutning gör att norra halvklotet lutar maximalt bort från solen. Detta kallas som bekant vintersolståndet. De som bor norr om polcirkeln ser då aldrig någon soluppgång. Det gör däremot vi i Söderhamn, och för boende i t.ex. Malmö är dagen flera timmar lång den 21 december.

Fågelforskningen har haft stor nytta av detta. Genom att mäta antal ljusa timmar (ger latitud) samt tidpunkten för solens högsta läge (ger longitud) kan man få en bra positionsangivelse. Den utrustning som kan göra dessa mätningar är nu nere i storlekar under 1 gram (!) och kan således fästas på små fåglar.

Nu tillbaka till forskargruppen i Lund. 2009 märkte de för första gången åtta tornseglare med sådana "ljusloggers". Då tornseglaren är en art som ofta återkommer till samma bo är arten speciellt lämplig för dessa studier. Loggern måste nämligen återfinnas för att informationen skall kunna tankas över i en dator. Spänningen var alltså stor när de första tornseglarna började dyka upp kring häckplatserna våren 2010, och faktiskt – sex av de märkta fåglarna kom tillbaka!

forts.

Nu visade det sig att tornseglarna övervintrade i Kongobäckenet nära ekvatorn, men flög inte alls raka vägen dit och tillbaka. Fåglarna hade en mycket mer sofistikerad rutt än man tidigare trott. Bland annat gjorde fåglarna ett kortare höststopp innan Saharapassagen, förmodligen för att ladda med energi. Vidare inleddes vårflytten inte rakt norrut, utan med en avstickare till ett litet område i Liberia där fåglarna stannade i genomsnitt en vecka innan de fortsatte nordost. Flygsträckan under hösten visade sig vara 53 % längre (och på våren 43 %) än om fåglarna hade flugit ”fågelvägen”.

Ny teknik kommer att revolutionera forskningen om fåglarnas förehavanden. Detta gör t.ex. att man bättre kan hitta orsaker och förklaringar till varför vissa arter drastiskt minskar i antal.

Gunnar Brusewitz skulle bara vetat vilken ”suck av lättnad och glädje” som forskarna i Lund drog när de första tornseglarna kom inflygandes till sina tidigare bon. Brusewitz var en framsynt person och kanske skrev han dessa rader med en känsla av att tornseglarnas ankomst en dag även skulle få stor betydelse för forskningen.

Personligen så betecknar jag mig som ganska försynt, men om sanningen ska fram tycker jag nog i det här fallet att jag bidragit påtagligt till den nya forskningen; jag är nämligen född i Malåträsk och jag har dessutom namnsdag den 21 december!

Väl mött i markerna!
Thomas Tiger

Tornseglare (*Apus apus*) Common Swift

En riktig långdistansflygare.

Foto: Stefan Persson

Tema

Tema – Nya fågelarter

I media ser och hör vi ofta hur många växt- och djurarter är hotade, oftast på grund av miljöförstöring. I ett globalt perspektiv är det förstås allvarligt varje gång en art för alltid försvinner från jordens yta. Det senaste seklet har Sverige förlorat ett antal arter som var vanligt förekommande på 1800-talet; tofslärka, mellanspett, blåkråka, tornuggla, för att bara nämna några. Men naturen är inte statisk i sig; förändringar av flora och fauna kan ha andra orsaker än mänsklig påverkan av natur och klimat. Många fågelarter är faktiskt på frammarsch med växande utbredningsområden. Turkduva sågs i Sverige för första gången så sent som 1961. Arten är nu vanlig i södra delen av landet och förekommer även i Söderhamn.

Fågelarternas utbredning i Sveriges olika landskap förändras; det som är sant idag är inaktuellt inom några få år. Första upplagan av Eriks Rosenbergs klassiker, *Fåglar i Sverige*, kom ut 1953 och beskriver ett fågelsverige som till stora delar såg annorlunda ut jämfört med idag. Förra året fick vi en ny bok som beskriver inte bara fåglarnas utbredning i Sverige utan också deras antal. Boken heter *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst* (Ulf Ottosson, Rickard Ottvall m.fl.) och bjuder på mycket intressant läsning. Rekommenderas varmt!

I det här numret tänkte vi berätta om några av de arter som börjat dyka upp sporadiskt i Hälsingland under det senaste decenniet och varav någon möjligen kan förväntas häcka inom ytterligare något år. Vi berättar också om en tillfällig gäst från i höstas samt en ”ny” art som uppstått genom en ändring i taxonomin.

Mycket nöje med läsningen!

Turkduva (*Streptopelia decaocto*)
Eurasian Collared Dove

Kanske kan du få se någon av de fåtaliga turkduvorna i Söderhamn.

Foto: Stefan Persson

Tofslärka (*Galerida cristata*) Crested Lark

En av de arter som blivit alltmer sällsynt i Sverige.

Foto: Stefan Persson

Gulbröstad snäppa i Stenö

Den 26 oktober spreds nyheten om en långväga gäst i Stenö. Mats Axbrink (Hudiksvall) var på besök i Stenö och hittade en vadare som var vit på magen och något mindre är kärnsnäpporna som den födosökte tillsammans med. Mats såg direkt att det kunde röra sig om en ovanlig art och försökte nå några skådare per telefon. Lyckligtvis var Thomas Tiger hemma och kunde snabbt åka ut med erforderlig litteratur för att säkert artbestämma fågeln. Utmärkande var den gulbruna bröstskölden, de svarta benen, den långa handpenneprojektionen samt fågelns ”platta” profil sedd framifrån eller bakifrån. Fågeln stannade på platsen till den 28 oktober och kunde glädja många tillresta skådare.

Som kuriosa kan nämnas att fyndet föranledde några Bollnässkådare att titta på bilder som de hade tagit på Stenö en vecka tidigare. Till sin stora förvåning hittade de den gulbröstad snäppan på några av bilderna vilket visar att fågeln varit på Stenö åtminstone redan den 18 oktober!

Fyndet i Stenö var det nionde i Sverige (det första på Öland 1982). Gulbröstad snäppa är en arktisk art som häckar i norra Canada och nordöstra Sibirien. De fåglar från Amerika som oftast syns i Europa är ungfåglar som förrirrar sig hit på hösten. Arten övervintrar normalt i södra Sydamerika.

Utseendemässigt är det en fågel som inte sticker ut särskilt mycket.

Storleksmässigt och utseendemässigt kan den sägas ligga mellan mosnäppa och sandlöpare. Ungfågeln på hösten är dock något mörkare än en sandlöpare med mindre kontrast mellan över- och undersida. Som namnet antyder är bröstet oftast gulbrunt. En särskild artkaraktär är kroppsformen; sedd rakt bakifrån ger fågeln intryck av en ”platt oval”.

Gulbröstad snäppa (*Calidris bairdii*) Baird's Sandpiper.

Stenö, oktober 2013.

Foto: Angus Thomson

Vitgumpad buskskvätta

I december 2012 beslöt Sveriges Ornitologiska Förenings Taxonomikommitté att de fåglar som tidigare benämnts ”östlig svarthakad buskskvätta”, utgörande en underart till arten svarthakad buskskvätta, ska ses som en egen art. Grunden för detta är ny forskning som visar att de östliga fåglarna är så pass genetiskt separerade från de svarthakade buskskvättorna att de i praktiken utgör två arter. Den nya arten har fått namnet vitgumpad buskskvätta. Den svarthakade buskskvättans hane har visserligen en ljus fläck på övergumpen, men hannarna hos den nya arten har en större och vitare gumpfläck. Honorna hos den svarthakade buskskvättan har en ljusbrun, streckad gumpfläck som kontrasterar mot mörkare rygg och ryggfjädrar medan honorna hos den nya arten har en ljus gulaktig ostreckad övergump. Som den tidigare benämningen antyder har de två arterna olika geografiska utbredningsområden. Den svarthakade buskskvättan förekommer i större delen av södra Europa fram till Turkiet medan vitgumpad buskskvätta häckar i Sibirien. Båda förekommer som tillfälliga gäster, oftast om hösten, men fynden ökar. De östliga fåglarna (således numera vitgumpad buskskvätta) är de som oftast förekommer som gäster i de norra landskapen. Sedan några år tillbaka häckar svarthakad buskskvätta i södra Sverige med en knapp handfull par. Kanske kommer någon av arterna så småningom att häcka i Hälsingland?

Vitgumpad buskskvätta (*Saxicola maurus*) Eastern Stonechat.

Jättendal, oktober 2013.

Foto: Thomas Tiger

Trastsångare

Trastsångaren är den största arten i familjen Acrocephalus. Bland de släktingar som förekommer i Sverige finns sävsångare, rörsångare, kärrsångare och busksångare. Trastsångaren är 16-20 cm lång medan de nyss nämnda släktingarna är ca 14 cm. Trastsångaren utmärker sig inte bara genom sin storlek. Till skillnad från sina släktingar sjunger den ofta på dagen, sittandes väl synligt högt uppe på ett sävstrå eller i någon buske. Dessutom är fågeln är inte bara iögonfallande, den hörs! Sången är stark och påminner mest om näktergalens, men är raspigare och full av skorranden och visslingar. Ett försök att beskriva hur den låter skulle kunna vara: "karra-karra-karra-krik-krik-krik, sju-kerrrrrr". Trastsångaren häckar sällsynt i fågelsjöar i södra Sverige. Arten förefaller dock vara på väg att expandera norrut. För dig som blir nyfiken rekommenderar vi Granskärs våtmark i slutet av maj/början av juni. Trastsångaren observerades där första gången 2007. De två senaste somrarna, 2012 och 2013, har en sjungande hanne hörts där i ett par veckors tid. Vågar vi hoppas på en häckning år 2014?

Trastsångare (*Acrocephalus arundinaceus*) Great Reed Warbler

Bilden på den här trastsångaren är tagen i Spanien men kanske får vi möjlighet att både se och höra den vid Granskärs våtmark framöver.

Foto: Lena Radler

Stäpphök

Stäpphöken tillhör familjen kärrhökar. I Sverige förekommer två arter relativt allmänt; de blå och den bruna kärrhöken. I södra Sverige häckar den mindre släktingen ängshök sällsynt. På senare år har antalet observationer ökat av stäpphök, en kaukasisk/sibirisk art som till utseendet är snarlik ängshöken. Den har dock renare och ljusare färger. Medan den adulta ängshökshannen är skiffergrå är stäpphöken ljusgrå till vit. De svarta handpennorna bildar en smal kil hos stäpphöken; ängshöken har ett större mörkt fält på vingspetsen. De flesta av fåglarna som besöker Sverige är ungfåglar, dessa är ljus aprikosfärgade på kroppen och har en distinkt, ljus ofläckad halskrage. I Hälsingland har stäpphöken i stort sett varit årlig det senaste decenniet. Den säkraste lokalen är Flygstaden men observationer har även gjorts på Stenö, vid Ålsjön samt vid Granskärs våtmark.

Ung stäpphök (*Circus macrourus*) Pallid Harrier

Besök någon av kommunens fågellokaler så har du kanske turen att få se stäpphöken. Just den här unga stäpphöken visade sig på Öland i maj 2012.

Foto: Lena Radler

Anslagstavlan

Korsordet hösten 2013

Det rätta svaret var "Stork"

Vinnare:

1. Stefan Persson
2. Eva Lundh
3. Stefan Wiström

Är du en berättare?

Vi vill gärna publicera reportage eller berättelser här i tidningen och vi tar tacksamt emot Ditt bidrag, stort som smått!

Det hela får gärna kompletteras med någon tillhörande bild.

Redaktionen svarar för korrekturläsningen. Skicka ditt bidrag via email till: info@silvertarna.se

Glöm inte fågeltornskampen!

När kommer vårfåglarna?

På hemsidan finns en blankett att hämta där du kan kryssa i när du ser dina första vårfåglar.

Du kan även se när fåglarna kommit tidigare år. Materialet hittar du under menyvalet "Om fåglar".

Resultat Söderhamn Bird Race 2014

1. Ringmärkarna (41 arter)
2. Rengsjöexpressen (39 arter)
3. Hudik (35 arter)

Gratis till segrarna!

5 lag deltog i tävlingen den 18/1.
Under dagen noterades 49 olika arter i kommunen.

Vårprogram 2014

Bästa medlem!

Här följer som vanligt ett fullspäckat vårprogram med aktiviteter av olika slag! Våren är ju intensiv när man är fågelintresserad och det är därför naturligt att vi har många exkursioner under den årstiden. Hoppas att Du finner vårprogrammet intressant!

Notera också att vi som vanligt "förlänger" säsongen något och plockar med några höstaktiviteter i detta program. Det gör vi eftersom Silvertärnan inte kommer förrän en bit in i september.

Alla är välkomna på våra exkursioner och andra aktiviteter.
Ta gärna med vänner och bekanta.

OBS!
Ev. ändringar och tillägg i programmet
uppdateras via vår hemsida
www.silvertarna.se

Bra att veta:

Vid alla exkursioner anger vi en samlingsplats. Där samlas vi för sam- åkning om vi ska till någon annan plats.

Varma kläder och fika är alltid bra att ha med. Vi står ofta stilla och det kan vissa årstider bli ganska kallt. Då är det skönt att värma sig med lite fika och en varm tröja. Fågelbok och kikare är bra att ha med sig. Oftast har någon i gruppen med sig tubkikare så det går att artbestämma fåglar på längre avstånd. Man behöver inte vara expert för att följa med. Vi hjälps åt att besvara frågor, och kom ihåg - det finns inga dumma frågor. Vissa exkursioner är lite mer ansträngande med t.ex. en längre promenad, och då har vi försökt ange det i programmet. Har du frågor inför en exkursion går det alltid bra att kontakta exkursionsledaren.

När vi är inomhus träffas vi på vår klubblokal Bygdegården Vargen om inte annat anges. Bygdegården ligger på Kyrkogatan vid Ulrika Eleonora kyrka (se sid 2).

Exkursionerna sker i samarbete med Studieförbundet i Söderhamn.

4/3 tisdag

ÅRSMÖTE

Härmed kallas samtliga medlemmar i Söderhamns Fågelklubb till årsmöte. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar kommer Mats Axbrink från Hudiksvall att visa bilder från Sri Lanka. Vi kan lova att det blir en kononkväll. Missa inte den!

SFK bjuder på fika.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 19:00.

För info ring Gunnel Edenström 070-298 67 73

13/3 torsdag

UGGLEKVÄLL

Nu är det hög tid att ge sig ut och lyssna efter ugglornas magiska ropanden igen!

Följ med oss ut! Har vi tur får vi höra berguven eller kattugglan ropa!

Samling vid resecentrum kl. 17:30 för samåkning.

För info ring Lars Henningsson 070-699 89 31

5/4 lördag

VÅRDBERGET Ljusne

Från Vårdberget i Ljusne har vi en fantastisk utsikt och bör kunna få se både rovfåglar och småfågelsträck. Parkering finns vid servicehuset Kastanjen. Därifrån är det en brant stig på ca 200m upp till toppen.

Vi finns på berget från kl. 06:00 för den som är morgonpig.

För den morgontrötte samlas vi vid resecentrum kl. 08:00 för samåkning.

För info ring Stefan Persson 070-342 64 63

12/4 lördag

ROVFÅGLAR Ålsjöängarna

Nu återvänder fåglarna på bred front. Vid norra tornet har vi en utmärkt utsikt och vi skådar mot skyn efter rovfåglar och annat spännande som kan komma flygande.

Samling vid Ålsjöparkeringen kl. 10:00.

För info ring Thomas Tiger 070-517 50 69

26/4 lördag

HACKSPETTSMORGON

Vi ger oss av mot Gullgruva för att lyssna efter ett säkert vårtecken - våra olika spettar. Det går att skilja dem åt på deras trumningar. Kanske får vi höra gråspetten?

Samling vid resecentrum kl. 06:00 för samåkning.

För info ring Bosse Forsling 070-209 77 70

1/5 torsdag

KORSHOLMEN Långvind

Traditionsenligt åker vi ut till Korsholmen - vår bästa lokal för att skåda havsfågel. Det är en bit att gå genom skogen på delvis ojämn mark, men fantastiskt fint när man kommer ut till klipporna. Om vinden ligger på från havet kan det vara kallt, så ta med en extra tröja.

Samling vid resecentrum kl. 05:00 för samåkning.

För info ring Lars Henningsson 070-699 89 31

3/5 lördag

FÅGELTORNSKAMPEN Ålsjötornet

Under många år har man i Finland genomfört Fågeltornskampen där ca 300 torn deltar från hela landet. I Sverige har tävlingen funnits i bara några år men Ålsjötornet har hållit sig väl framme i resultatlistan, med en tredje plats som bäst (hittills!). Reglerna är enkla - det gäller att hitta så många arter som möjligt från tornet mellan kl. 05-13.

Kom och var med under någon del av dagen! Ta med fika.

Reportage från tidigare fågeltornskamper finns på hemsidan.

Vi finns i tornet mellan 05:00 och 13:00.

För info ring Thomas Tiger 070-517 50 69

Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*)

Three-toed Woodpecker

Dyker den upp på fågeltornskampen?

Foto: Angus Thomson

6/5 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Vårens första tisdagsexkursion. Under maj månad samlas vi varje tisdagskväll för att se vilka fåglar som kommit till våra lokaler.

Samling vid Ålsjöparkeringen kl. 18:00. Där bestämmer vi vilken lokal som ska besökas under kvällen.

För info ring Gunnar Andersson 070-651 40 17

13/5 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Den andra tisdagsexkursionen för säsongen. Nu bör det finnas fler arter än för en vecka sedan. Nu har också svalorna kommit!

Samling vid Ålsjöparkeringen kl.18:00. Där bestämmer vi vilken lokal vi ska besöka under kvällen.

För info ring Magnus Ahlgren 073-020 99 31

18/5 söndag

SÄSSMAN Edsbyn

Tillsammans med Bollnäs Fågelklubb besöker vi Sässmanområdet i Edsbyn.

Samling vid långtidsparkeringen resecentrum kl.05:15.

För info ring Gunnar Andersson 070-651 40 17

20/5 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Vi samlas igen för att se vilka fåglar som kommit. Kanske hittar vi någon raritet?

Samling vid Ålsjöparkeringen kl.18:00. Där bestämmer vi vilken lokal vi ska besöka under kvällen.

För info ring Thomas Tiger 070-517 50 69

27/5 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Den sista av vårens tisdagsexkursioner. Nu har de flesta av vårens flyttfåglar kommit och vi besöker någon lokal i kommunen för att se vad som finns där.

Samling vid Ålsjöparkeringen kl.18:00. Där bestämmer vi vilken lokal som ska besökas under kvällen.

För info ring Stefan Persson 070-342 64 63

31/5 lördag

SKOGSPROMENAD Trönö

Vi går från Långbrosbodarna genom Långbro naturreservat till Åtjärnsstugan. Ta rejält på fötterna, det kan vara blött på vissa ställen. Det blir ca: 5 km vandring sammanlagt.

Samling långtidsparkeringen resecentrum 12:30 eller ICA-affären Trönö 13:00.

För info ring någon av dagens guider: Alf Pallin 070-247 44 20 eller Gunnar Andersson 070-651 40 17

7/6 lördag

NATTSÅNGARE

Nu är nattsångarna igång och vi åker ut till några lokaler för att lyssna. Har vi tur hör vi även nattskärna. Det kan bli sent så ta med fika och varma kläder.

Samling vid resecentrum kl. 22:00.

För info ring Robert Lindberg 0270-100 88

5/8 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Augusti är en spännande tid för oss fågelvänner. Nu flyttar vadarna till varmare breddgrader och stannar gärna till ute på Stenö Orn för att proviantera och vila.

Samling vid Stenötornet kl.18:00. Ta med varma vindtäta kläder för vinden kan ligga på.

För info ring Bengt Göthe 070-533 70 98

12/8 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Dags för den andra omgången av sommarens exkursioner till Stenö. Med lite tur kan vi få se skrântärna och dvärgmå.

Samling vid Stenötornet kl.18:00. Ta med varma vindtäta kläder för vinden kan ligga på.

För info ring Thomas Tiger 070-517 50 69

19/8 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Tredje tisdagsexkursionen. Vadare och änder samlas nu inför den kommande flytten söderut. Brushanar och strandpipare borde det finnas gott om.

Samling vid Stenötornet kl.18:00. Ta med varma och vindtäta kläder.

För info ring Magnus Ahlgren 073-020 99 31

2/9 tisdag

TISDAGSEXKURSION

Från den första September får man gå fritt i reservatet och vi kan då spana av stränderna på ett bättre sätt än tidigare under sommaren.

Samling vid Stenötornet kl.18:00. Ta med varma vindtäta kläder.

För info ring Stefan Persson 070-342 64 63

7/9 söndag

RINGMÄRKNING Granskärs våtmark

En av våra populäraste aktiviteter där du har möjlighet att lära dig mer om ringmärkning och på nära håll se våra småfåglar. Vi håller som vanligt till på Granskärs våtmark.

Du finner oss vid paviljongen mellan kl. 06:00 och 10:00.

För info kontakta Stefan Persson 070-342 64 63

Notiser

Populationsminskning hos alförrädaren

Huvuddelen av världspopulationen av alförrädare häckar utmed Alaskas kust samt längs kusten i östra Sibirien. Endast ett fåtal häckplatser finns i västra Europa, bl.a. utanför Kolahalvön. Studier indikerar att arten minskar drastiskt. Räkningar på 1960-talet gav en population på 400 000 – 500 000 individer. Denna siffra hade minskat till 200 000 – 220 000 i början av 2000-talet och man tror idag att numerären endast är 110 000 – 125 000 individer. Artens övervintringsområden är i huvudsak nordöstra Europa, öarna kring Kamchatka samt i vattnen kring västra Alaska. I Europa övervintrar alförrädaren i två områden; i Barents hav samt i Bottenhavet.

I Barents hav är det framför allt ett speciellt område som varit en klassisk övervintringslokal för arten, nämligen Varangerfjord i nordöstra Norge. Under 1980- och 1990-talen varierade antalet vinterfåglar i Varangerfjord mellan 5000 och 8500 individer, med toppar på 12500 (1985) och 13200 (1995). I början av 2000-talet minskade antalet markant och 2003 räknades bara 1200 fåglar i fjorden. Dock skedde en liten återhämtning 2009 då 2700 individer räknades.

I Båtsfjord i norra delen av Varangerhalvön finns ett specialgömsle som är byggt just för fotografering av alförrädare (men även praktejder och alfågel). Gömslet består av två flytpontoner med plats för 10 fotografer i det ena och 2 i det andra. Från gömslena fotograferar man mycket nära havsnivån för att få en låg vinkel till fåglarna. Direkt utanför gömslena tömmer man vintertid fiskrens som få sjunka till botten. Detta rens lockar i sin tur till sig krabbor och musslor som de arktiska fåglarna uppskattar. Ofta kommer man därför mycket nära fåglarna från dessa gömslen.

Även i Bottenhavet och Östersjön har man noterat en minskning från 7500 individer (1990-talet) till uppskattningsvis 1500 – 2000 individer i början av 2000-talet. I Sverige övervintrar arten företrädesvis runt Öland och Gotland. I övrigt återfinns den vintertid även runt Åland i Finland, men också i Estland, Litauen och Polen.

Orsakerna till alförrädarens tillbakagång är i stor utsträckning okända. I alförrädarens fall kommer fortsatt forskning om arten att ha avgörande betydelse för möjligheten att identifiera orsaker och därigenom göra insatser för denna karismatiska fågel.

Källa: Birding World #12, 2013

Notiser

Grågäm observerad i Sverige för första gången

Under 2013 observerades inte mindre än fyra nya arter för landet. Den kanske mest oväntade var en grågäm som den 20 oktober sågs på Åstön i Medelpad. Observatören trodde att fågeln var en havsörn och tog några bilder som sedan lades ut på Svalan. Bildgalleriet i Svalan är som bekant ett välbesökt forum och det tog inte många minuter innan några skådare tyckte att det inte såg riktigt bra ut för havsörn. Tämmligen omgående konstaterades att det faktiskt var en grågäm som hade fotograferats. Fågeln såg dessutom omärkt ut på bilderna och verkade vara en ungfågel (2K). Första fyndet i Sverige var ett faktum och spänningen var naturligtvis stor beträffande var gamen skulle dyka upp härnäst. Dessvärre blev det bara en önskedröm för gamen hittades inte mer vare sig i Sverige eller Danmark.

Vi vet ju, inte minst av erfarenheterna från den satellitmärkta skrikörnen Tönn, hur stora rovfåglar kan förflytta sig ansenliga sträckor på kort tid utan att bli upptäckta. Tönn har ju dessutom återkommit till Sverige flera år så vi får väl hoppas att gamen gör detsamma!

De övriga nya arterna var kafferseglare (Stenshuvud, Skåne), spansk sparv (Rydaholm, Småland) och rubinnäktergal (Vändburg, Gotland). Återstår dock att den nationella raritetskommittén officiellt skall godkänna observationerna.

/Red.

Udda fågel – en dokumentärfilm om tre kvinnliga fågelskådare

Zayera Khan är en tjej som studerar dokumentärfilm på Ölands Folkhögskola. I utbildningen lär man sig hitta filmidéer, skapa filmprojekt, filma, fotografera, redigera, ljussätta m.m. Detta för att utvecklas i det filmiska berättandet. Som en del i utbildningen har Zayera gjort en film om tre kvinnor som är fågelskådare. Zayera är speciellt intresserad av att gestalta, ge insikt i människor, djur och miljö som inte så många känner till. Se filmen och läs mer om Zayera genom att söka på ”Udda fågel” på SOFs hemsida (www.sofnet.org) eller gå direkt till filmen via adressen: <http://youtu.be/SUYUPIMLFhg>

Källa: Sveriges Ornitologiska Förening (www.sofnet.org)

Taget i luften

Det här med kryssning...

För att bli riktigt bra på att kryssa fåglar måste man lära sig tyda tecken i naturen...

/Red.

Foto: Thomas Tiger

Foto: Stefan Persson

www.silvertarna.se